Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2022-00229

POL-30 Ståhle Anni(UM) 28.02.2022

Asia
Ulkoasiainneuvosto 25.2.2022

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 25.02.2022

Ulkoasiainneuvoston aiheena oli Euroopan turvallisuustilanne. Ulkoministerit saivat päivityksen Ukrainan sodasta EU:n sotilasjohdolta. Sotilasjohdon näkemyksen mukaan Venäjä pyrkii operaatiolla nopeaan vallan vaihtoon Ukrainassa saartamalla Kiovan. Samalla väylän avaaminen Transnistriaan ja eteläisen Ukrainan hallitseminen vaikuttavat olevan tavoitteina. EU:n tuen Ukrainalle katsottiin olevan tärkeää Ukrainan toivon ja moraalin ylläpitämiseksi sodassa. Kolmansiin maihin vaikuttamista EU-narratiivin välittämiseksi pidettiin tärkeänä.

Ulkoasiainneuvosto hyväksyi viikon toisen Venäjään kohdistetun pakotepaketin. Myös presidentti Putin ja ulkoministeri Lavrov ovat pakotelistalla.

Ukrainan ulkoministeri Kuleba osallistui kokoukseen videoyhteydellä. Kuleba kiitti EU:ta ja jäsenvaltioita tuesta ja pyysi lisätukea eri muodoissa, mukaan lukien Venäjän poissulkeminen SWIFT-järjestelmästä, puolustusmateriaalituki, Moskovan suurlähettiläiden kutsuminen konsultaatioihin ja jäsenmaiden ilmatilan sulkeminen venäläiskoneilta.

1. Euroopan turvallisuustilanne

Ulkoasianneuvosto hyväksyi viikon toisen pakotepaketin. Pakotteet olivat vastaus Venäjän Ukrainaa kohtaan aloittamiin sotatoimiin. Pakettiin sisältyy uusia henkilölistauksia, talouspakotteita sekä viisumipolitiikan rajoituksia. Pakotepaketti sai päämiesten poliittisen hyväksynnän 24.2. Eurooppa-neuvostossa. Myös presidentti Putin ja ulkoministeri Lavrov on sisällytetty pakotelistalle. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun EU asettaa pakotteita merkittävän valtion päämiehelle. EU:n kyky hyväksyä kaksi pakotepakettia nopeasti kuluneella viikolla katsottiin olevan osoitus EU:n päättäväisyydestä.

Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että EU ja jäsenmaat tekevät kaiken mahdollisen vaikuttaakseen kolmansiin maihin EU-narratiivin välittämiseksi. Kyseessä on Venäjän hyökkäys Ukrainaa, Euroopan turvallisuusarkkitehtuuria ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää vastaan. On tärkeää saada mahdollisimman moni YK:n turvaneuvoston jäsen tuomitsemaan Venäjän toimet. Venäjän käyttäessä veto-oikeuttaan on myös tärkeää saada asian taakse paljon ääniä YK:n yleiskokouksen äänestyksessä. EU:n ja jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että EU:n narratiivi kolmansissa maissa kuullaan ja ymmärretään. Jäsenvaltioiden edustustot voivat tehdä asiassa paljon. EU:n tulee panostaa strategiseen kommunikaatioon, tehdä tarvittavia toimia ja kontrolloida Venäjän disinformaatiota.

Venäjän eri paikoissa (mm. Mali, Länsi-Balkan, Valko-Venäjä) tekemää toimintaa pidettiin huolestuttavaa. Venäjän toiminta seuraa aina samaa kaavaa, johon sisältyy toimintaa proxien välityksellä sekä kyber- ja hybridivaikuttamista. Hyökkäyksen ajoitukseen vaikuttaa lännen näyttäytyminen heikkona mm. Afganistanin, Sahelin ja energiakriisin vuoksi.

Venäjä hyökkäyksen mittakaavan katsottiin osoittavan sen pyrkivän operaatiollaan nopeaan vallan vaihtoon Ukrainassa. Venäjällä on arvioiden mukaan Ukrainassa n. 80 000 sotilasta. Venäjän tavoitteena on Kiovan haltuunotto ja tavoitetta lähestytään koko ajan. Tavoitteena vaikuttaa olevan myös väylän saaminen Transnistriaan. Valko-Venäjä osallistuu Venäjän hyökkäykseen tarjoamalla logistiikkaa ja antaa hyökkäyksen toteutua sen maaperältä. Presidentti Putin on uhkaillut mahdollisia väliin tulijoita epäsuorasti ydinaseiden käytöllä.

Venäjän toimet tuomittiin yksimielisesti ja vahvasti, peräänkuuluttaen tukea Ukrainalle. Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan todettiin muuttaneen maailmaa merkittävästi. Ukrainan tapahtumilla nähtiin olevan pitkäaikaisia seurauksia erityisesti Euroopan turvallisuudelle. Yhtenäisyyden merkitystä alleviivattiin niin EU:ssa kuin kansainvälisesti (G7, ETYJ, YK, NATO).

Todettiin EU:n makrotaloustukipaketin ensimmäisen erän (600 MEUR) maksettavan Ukrainalle maaliskuun toisella puoliskolla. Samalla komissio tarjoaa Ukrainalle välitöntä apua (15 MEUR). Komissio kasvattaa tukeaan (10 MEUR) Ukrainan kybersektorille resilienssin vahvistamiseksi. Humanitaarista apua annetaan 21 MEUR eri kumppaneille Ukrainassa. DG NEAR kautta mobilisoitava 350 MEUR tuki kohdistetaan humanitaariseen apuun ja pelastuspalvelutukeen. Sen lisäksi maan sisäisten pakolaisten tukemiseen annetaan 7,5 MEUR.

Pidettiin tärkeänä, että EU katsoo jo myös tulevaan: seuraavia pakotteita on valmisteltava ja pyrittävä estämään tilanteen potentiaalinen eskaloituminen muualla, kuten Länsi-Balkanilla. EU:n vaikuttamis- ja tukityö sekä näkyvyys lähialueilla (Länsi-Balkan, Moldova, Georgia) nähtiin tärkeäksi. Operaatio Altheaa on vahvistettu Bosnia-Hertsegovinassa. EU:n tulee lisätä koordinaatiota konsulipuolen toimissa Ukrainassa ja tukea Ukrainaa mm. pelastuspalvelumekanismin kautta. EU jatkaa Venäjään kansainvälistä eristämistä, diplomatiaa ja pakotepolitiikkaa. EU huomioi toiminnassaan myös alueen laajemmin pyrkien ennaltaehkäisemään epävakauden syntymistä. Venäjän toimien ei uskota päättyvän tähän, minkä vuoksi uusiin eskalaatioihin tulee varautua. Kolmannen pakotepaketin nopeaa valmistelua pidettiin tärkeänä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan asettaa myös EU:n strategisen kompassin valmistelutyön uuteen valoon. On tärkeää lähettää vahva viesti EU:n halusta rakentaa vahva Eurooppa.

Ukrainan ulkoministeri Kuleba osallistui ulkoasiainneuvoston keskusteluun. Kuleba totesi Ukrainan jatkavan taistelua ja olevan kiitollinen EU:lle ja jäsenvaltioille niiden Ukrainalle antamasta tuesta. Kuleban mukaan Venäjän aloittaman sodan tavoitteena on saartaa Kiova, lopettaa (terminate) maan hallitus ja presidentti henkilökohtaisesti ja asettaa valtaan venäläismyönteinen hallitus. Kuleba kantoi suurta huolta Venäjän haltuun ottamasta Tšernobylin ydinvoimalasta ihmetellen kansainvälisten yhteisön heikkoa reagointia asiaan. Alueen säteilytehot ovat kasvussa ja aiheuttavat uhkaa koko Euroopalle.

UMI Kuleba totesi Venäjän disinformaation määrän olevan kasvussa. Kuleba oli kiitollinen EU:n eri muodoin antamasta tuesta. Uudet pakotteet sekä Venäjää että Valko-Venäjää kohtaan ovat tervetulleita. Kuleba totesi poliittisten tuenosoitusten olevan tärkeitä, muttei riittäviä sodassa. Kuleba piti tärkeänä mm. Venäjän poissulkemista SWIFT-järjestelmästä, Venäjän GLONASS-satelliittinavigaatiojärjestelmän blokeeraamista, riippuvuuden vähentämistä venäläisestä ydinpolttoaineesta sekä Ukrainalle toimitettavaa humanitaarista apua ja puolustusmateriaalitukea. Ukraina on myös esittänyt YK:n rauhanturvaoperaation lähettämistä Ukrainaan. Toistaiseksi turvallisuusneuvosto ei ole toiminut asiassa ja Ukraina toivookin EU:lta tukea asiassa. Ukraina pitää tervetulleena päätöksiä kieltää venäläisiltä lentoyhtiöiltä ilmatilan käyttö. Ukraina päätti

diplomaattisuhteiden lopettamisesta Venäjän kanssa. Kuleba pyysi EU-maita kutsumaan suurlähettiläänsä konsultaatioihin Moskovasta ja kannustamaan Venäjää tekemään samoin. Kuleba kannusti EU:ta ja jäsenmaita käyttämään kaikki mahdolliset keinot Venäjän painostamiseen luvaten Ukrainan tekevän parhaansa saadakseen sodan päättymään.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että Venäjän toimilla on merkittäviä vaikutuksia Euroopan turvallisuuteen. On selvää, että Venäjän tavoitteena on vaihtaa Ukrainan hallinto. EU- ja transatlanttinen yhtenäisyys, ml. EU-Nato-yhteistyö, ja Venäjän toimien tuomitseminen on tärkeää. Eilinen Etyj-ministerikokous oli hyvä osoitus asiasta. Suomi korostaa artikla 42.7 merkitystä osana EU:n strategista kompassia. Suomi tukee uusia pakotteita ml. Putinin ja Lavrovin listauksia. Jatkuva vuoropuhelua Ukrainan viranomaisten kanssa on tärkeää. Komission humanitaarinen tuki Ukrainalle on hyvä uutinen. Suomi itse päätti 15 MEUR lisätuesta Ukrainalle. Puolan valmius ottaa ukrainalaisia turvapaikanhakijoita vastaan on tärkeä ele.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	UAN Ulkoasiainneuvosto, Ukraina, YUTP, Venäjä
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM